HELGOLAND

EEN HANDIGE SCHAAKZET VAN KEIZER WILHELM

Groen is het land,
Rood is de kant,
Wit is het zand,
Dat is het wapen van Helgoland.

Het edele schaakspel is ontwijfelbaar een der eerlijkste spelen. Eerlijk, omdat de partijen even sterk zijn : omdat gelukskansen geheel zijn uitgesloten ; eerlijk ook, omdat men (om een kreupele beeldspraak te gebruiken) „met open kaart" speelt. De kunst van het schaakspel zit 'm dan ook niet zoozeer in het z i e n, maar vooral in het v ó ó r z i e n. De schaakspeler die vier of vijf zetten vooruitzien en berekenen kan, wint het ontegenzeggelijk van zijn tegenstander, wiens bekwaamheid in deze slechts tot een paar zetten gelimiteerd is.

Onze planeet is een groot schaakbord en we zien dan ook in het wereldgebeuren de regelen van het schaakspel, zoowel op diplomatiek als op militair terrein met succes toegepast. In de krijgswetenschap komt die verwantschap het duidelijkst aan het licht, en geen wonder! Als de militaire meester-schakers besluiten een wereldtornooi te houden, dan is dat je reinste r e a l i t e i t. Ze spelen met levende stukken en de verschillende zetten worden 's morgens en 's avonds, niet in een verloren hoekje, maar op de meest in 't oog loopende plaats van de krant aan belanghebbenden meegedeeld. Groot en klein, jong en oud slaan het meestertornooi gade en de werkjongen, zoowel als het bestje die geen Dame van een Toren onderscheiden kunnen en van schaakannotaties niet de minste notie hebben, volgen nauwkeurig den stand van het wereldschaakspel, en laten hun tong verongelukken over onuitsprekelijke Russische namen, om je vol gloed te vertellen, dat de paardensprong van Novogeorgjewsk op Przasnyz prachtig was.

En toch — worden de fijnst uitgedachte zetten door de diplomaten gespeeld. Deze, de zetten n.l., ontsnappen evenwel aan de aandacht van Jan Publiek, omdat ze niet gespeeld worden in een grootsch opgezet tornooi doch, in stilte, als ware 't een correspondentie-partij, slechts gekend en gevolgd door de spelenden en enkele bevoorrechte vrienden. Bovendien hebben de zetten, zooals dat bij het correspondentie-schaken gebruikelijk is, slechts bij lange tusschenpoozen plaats. Het tijdklokje tikt hier geen minuten, maar weken, maanden, soms jaren, en hier vooral wordt de kunst van het ver- en voorzien, vele zetten en vele jaren vooruit, een gebiedende eisch.

Een schitterend bewijs voor deze stelling levert ons het eiland Helgoland en de passief-actieve rol, die het in den huidigen oorlog zoo ten volle vervult. Dit den belangstellenden lezer van „Panorama" aan te toonen, is van dit schrijven der lange rede korte zin.

* * *

Wanneer we de eilanden rond onze noordkust voorbijvaren, dan vinden we op korten afstand van den Elbemond een eilandje, eigenlijk meer een rotspunt, zóó klein, dat het schertsend en geringschattend den naam gekregen heeft van „h e t s t e e n t j e i n d e N o o r d z e e."

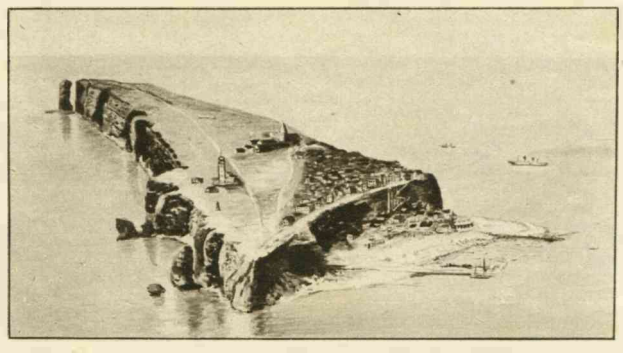
Dit steentje heet H e l g o l a n d! Het beslaat slechts een oppervlakte van ongeveer 420.000 vierkanten meter, heeft een bevolking aan onze Friezen verwant en bestaat uit een soort roode zandsteen. De zachte formatie van dit gesteente maakt het eiland tot een willooze prooi der woeste Noordzeestormen, die het zoo geweldig bekampen, dat het in dertig jaren ruim twee duizend vierkanten meter van zijn oppervlakte verloren had.

Het eilandje was ten doode opgeschreven en de mannen der wetenschap hadden uitgerekend, dat na 600 à 700 jaar Helgoland in de niets ontziende golven zou verdwenen zijn.

Dit doodvonnis is het eiland ontgaan, dank zij het vèrziend vernuft der Duitsche diplomaten en het is inzonderheid Keizer Wilhelm (overigens in het politieke schaakspel geen „hervorragender" grootmeester en daarin bij zijn Engelschen neef Edward verre achterstaande) het is Keizer Wilhelm, die het gevaar van ondergang van dit eiland voor goed heeft afgewend.

Wat toch is er gebeurd ?

Helgoland, het volkomen in Duitsche wateren liggende rotspuntje, was in 1807 door de Engelschen op de Denen veroverd, om als steunpunt te dienen voor de Engelsche actie tegen het continentaalstelsel van Napoleon I. Toen eenmaal de Napoleontische tijd als een booze droom voorbij was, bleef het eiland nochtans in Engelsche handen. De

PANORAMA VAN HELGOLAND.

bewoners bemerkten niet veel van de heerschappij van Groot-Britannië, dat slechts door een enkel civiel ambtenaar aldaar vertegenwoordigd werd. Ze leefden daar vreedzaam en gelukkig van de zegeningen die het eiland hun als badplaats aanbood, welke laatste weinig bekend, slechts bij twee categorieën van omwonenden geliefd en berucht was ; geliefd bij minnende en trouwlustige, maar niet trouwfähige paren, die naar het eiland vluchtten, om daar van de, sedert afgeschafte, „Schnelltrauung" te kunnen profiteeren ; berucht, om die zelfde redenen door de diverse schoonouders, die hun familiekring op 't onverwachts met een hun onsympathieken schoonzoon of -dochter verrijkt zagen.

Langzamerhand gingen er stemmen op, die pleitten voor een vereeniging van dit kleine eilandje met „das Deutsche Vaterland", stemmen die in den Duitschen Keizer een krachtdadige hulp vonden.

Een motief, voor dit streven was spoedig gevonden, en een heel mooi motief, ethisch en poëtisch. Ging het aan, zoo zei men dat het eiland, waar eens Hoffmann von Fallersleben zijn sedert tot een nationale hymne geworden

„Deutschland, Deutschland über Alles!"

gedicht had, in Engelsche handen was? Dat aan dit streven nog een belangrijk ver in de toekomst reikend politiek motief vastzat, zullen we dadelijk zien.

Het zij allereerst gezegd, dat men in Engeland het Duitsche streven niet ongezind, integendeel heel welwillend was en daardoor de gelegenheid tot een vreedzame oplossing spoedig geworden was. In de negentiger jaren stond Engeland het afslijpende „Steentje in de Noordzee" aan Duitschland af en ontving daarvoor in de plaats het Sultanaat Sansibar in Oost-Afrika.

Wat is er om die ruil in Engeland gelachen ! Thans blijkt ook hier, dat wie het laatste lacht, het best af is. Doch voor 25 jaar vond men in Engeland den ruil van een rijk koloniaal gebied voor een bijna kale rotspunt, die niet eens heel lang meer zou bestaan onuitsprekelijk dwaas en de nuchtere Engelschman, handelsman, die hij is, becritiseerde den ruil met de kernachtige bemerking, dat Duitschland een h e e l k o s t u u m verruild had voor een e n k e l e n b r o e k s k n o o p!

Doch nu, na den ruil kwam het politiek motief voor den dag. Aan den waardeloozen broeksknoop werd alleen in de eerste jaren meer dan 15 millioen mark ten koste gelegd om het door muren en zeeweringen van zijn ondergang te redden. Vervolgens begon men het in staat van verdediging te stellen : holen en gangen werden in de zachte steenformatie gegraven en van kasematten en zware Krupp-kanonnen voorzien. En thans ligt het daar, een Duitsch Gibraltar, als een machtige fortificatie, onaantastbaar door de gigante Engelsche oorlogsvloot, een veilige schuilplaats biedende aan de Duitsche onderzeebooten, een trouwe hoeder van Duitschlands Noordkust.

„Waar twee ruilen, moet er één huilen," zegt het spreekwoord. Dat 't niet de Duitschers zijn die over hun ruil van voor 25 jaar moeten huilen, wordt door de Engelschen grif toegegeven. Ze erkennen eerlijk dat de afbrokkelende rotspunt van weleer geworden is, tot een eiland van steen en ijzer ; en het zou hun ongetwijfeld niet slechts een kostuum maar een geheelen uitzet waard wezen, wanneer ze den broeksknoop weer in hun bezit hadden.

* * *

De Simultaan-seance, door den Duitschen oorlogsschaker ten aanschouwe van tal van neutrale belangstellenden gegeven, verloopt voor den grootmeester niet zoo gunstig als aanvankelijk gedacht was.

De onregelmatige opening van zijn eerste partij, een opening die zelfs in de wetten van het oorlogsschaken verboden en door onpartijdige arbiters ontoelaatbaar werd genoemd, zal hem misschien noodlottig worden. Het doel van deze opening, van zijn paardensprong in 't Belgisch veld, was duidelijk en is door hem volmondig erkend : hij wilde t e m p o (tijd) w i n s t behalen. Het resultaat was evenwel negatief : hij kreeg t e m p o - v e r l i e s en tempoverlies kan het bestgespeelde schaakspel noodlottig worden en tot een schaakmat voeren.

Nogmaals de opening van de thans gespeelde militaire schaakpartij was een groote fout van den Duitschen grootmeester en hoe deze fout zich wreken zal in het verdere verloop van het tornooi, is iets waarover men wel voorspellingen maar geen zekerheid verkrijgen kan.

Dit staat evenwel vast, dat Helgoland, het „steentje", de „broeksknoop" of hoe men het noemen wil, een prachtpion is, die een aantal machtige schaakstukken van de tegenpartij tot machteloosheid doemt en een belangrijken vleugel van 't eigen veld beschermt en beheersch.

En de diplomatieke correspondentie-schaker heeft met het prijsgeven van zijn Sansibar-kasteel voor een Helgolandpion blijk gegeven van een vèr vooruitzienden blik en een schitterenden zet gedaan.

H. v. d. Z.

Het eiland Helgoland, waarvan de geheele restauratie den Duitschers f 120.000.000.— gekost heeft, is nu een van hun sterkste punten.